

Burzsoá áltudomány

Sokféleképpen lehet értelmezni a NER tudomány- és kultúraellenes háborúját. Legyünk lovagiasak, nézzük elsőként a NER saját értelmezését: a tudomány területén átszervezés van, modernizálás, a kereslet hatása a kínálatra, tisztulás. A kultúra területén pedig egyfajta őrségváltás, az eddigi „elnyomott nemzeti kultúra” helyzetbe hozása folyik. Világos beszéd, Zsdanov elvtárs se mondhatta volna szebben.

Mások olyan kurzusnak látják a NER-t, amely a természeténél fogva ellensége a tudásnak és a művelődésnek, az oktatásnak és a gondolkodásnak. Olyan rendszernek, amely – úgymond – tudatosan és akaratlagosan, orwelli szinten alapoz a tudatlanságra, az ismeretek és/vagy a készségek hiányára, hogy a tudást, a mérlegelést, az elemzést és a megértést a hit és az elfogadás, az azonosulás és a behódolás váltsa fel. Igen, láthatók ilyen tendenciák.

Sokan pedig arról beszélnek, hogy mindez csak eszköz, afféle járulékos veszteség (vagy éppen előny) abban a totális lopási-lenyúlási folyamatban, aminek során a kormány, valamint a kormány rokonai, barátai és üzletfelei az országot elbirtokolják, lekerítik, nevékre íratják és belakják a tereit és az épületeit. Szerintük a tudomány- és kultúraellenes hadjárat csak remek fekvésű szék-házakról, európai fejlesztési pénzekről, akadémiai üdülőkről, kutatási keretek stadionosításáról, jól fizető stallumok gründolásáról szól. Ebben is sok igazság van.

Ha megnézzük a tudomány- és kultúraellenes hadjárat etapjait, a CEU ellehetetlenítését, az egyetemek kivéreztetését, az MTA kutatói hálózatának pártszolgálatra rendelését és általában az Akadémia nyugdíjas tudósklubba miskálrolását, a kulturális műhelyek, független színházak, folyóiratok anyagi tönkretételét, az 1956-os Intézet és a Politikátörténeti Intézet (a két utolsó számottevő független történettudományi kutatóhely) felszámolását, a Széchényi Könyvtár penészes pincékbe paterolását, akkor mindhárom szempontrendszer helyet kap. Igen, a NER-féle magyarázat is. Hiszen egész új intézményrendszer áll fel a régi helyén! Van Magyar Művészeti Akadémia az udvari költőknek, balett-táncosoknak és kőfaragóknak, van a messziről, hunyorítva akár történettudományi kutatóhelynek is nézhető Veritas Intézet, a Schmidt Mária igazgatta NER-szellem vasútja, a végleg és végletesen „erőközponttá” silányított Petőfi Irodalmi Múzeum, az Előretolt Helyőrség frázispufogtató csinornyik-irodalma, a Közszerződési Egyetem – megannyi jel, hogy a NER számára igenis fontos a tudomány

Konok Péter
történész

a legszébb
sztálini
hagyományok
szellemében

és a kultúra, olyannyira, hogy esze ágában sincs azokat tudósokra vagy kultúremlőkre bízni.

Igazi társadalommérnöki munka ez, a legszébb sztálini hagyományok szellemében. Ne tévesszenek meg minket a Horthy-korszak vagy a dualizmus dafke kuruckodásának dohos díszletei: a NER alapvetően az új ember kovácsaként tekint magára, engedelmis, passzív embereket akar kovácsolni, és manifeszt jobboldalisága csupán öngigazoló mítosz, ahogy a sztálinizmus baloldalisága is csak öngigazoló mítosz volt. A NER tudománya részben az elvárások szerint azonnali extraprofitot termelő alkalmazott technológia, részben pedig átretusált liszenkóizmus: a valódi (kritikai, kísérleti, önreflexív stb.) tudományosság felszámolásának vákuumába telepedő turánizmus, dózsalászló, hun szívcsakra és televíziós távgyógyászat új barbársága, a retrográdságában is posztmodern katyvasz. Ahogy a NER kultúrája is leginkább a termelési regényekkel, az üdvköltészettel és a kulákrigató csasztsukákkal rokon, bár nomenklatúrájukat „nemzetisítették”. Tudomány és kultúra a propaganda fegyvereiként, az új, egybites, újrafutózott múlttal felszerelt államteológia szolgálóként funkcionálhatnak a létharc víziójában.

Am a nagy célokat pont a diktatúra slamosága teszi szembeötlően kisszerűvé. Nem mintha a tudomány és a kultúra tönkretétele kis dolog lenne, mindez óriási, ma még felmérhetetlen problémákat okoz – de a lopás és helyezkedés tülekedésében, ahol oligarchák, családon belüli tendemyertesek, kalapaccsal zenélni vágyó ifjútörökők, kiérdemesült elvtársak, önmaguk által tehetségesnek mondott betűvetők követelnek illő helyet az ég alatt, könnyű észrevenni a nagy koncepciók mögötti kis érdekeket. Szembetűnő az is, milyen szép, központi fekvésű épületekben működött eddig a Széchényi Könyvtár, a Politikátörténeti Intézet, vagy éppen a Természettudományi Múzeum (hogy olyan tragikus történetekről, mint a fóti gyerekköthön, ne is beszéljünk).

Minden egyben. A NER számára valójában nem léteznek „gumicsontok”. Egységes svunggal nyúja le a százmilliárdos pályázatokat, az ezermilliárdos megtakarításokat, a termőföldet, a szabadalmakat, a koncessziókat és a tendereket, a könyvtárakat, archívumokat és a színházakat, de Mari néni utolsó huncut piculáját, a kutya vacsoráját vagy a borsodi cigánytelep egyetlen közkútját is. A NER olyan kíméra, amelynek minden egyes, látszólag elütő porcikája új egységben olvad össze. Modern bestiárium akár tudományos alapossggal is leírhatná. Talán éppen ezt szeretnék megakadályozni. ■